

KAARINA KILPIÖ
MARIKA AHONEN
PETRI HOPPU

Monitahoinen etnomusikologia ja tutkimuksesta kirjoittamisen mahdollisuudet

Vuosikirjan 37. numeron yhteydessä olemme pohtineet toimituksessa musiikista kirjoittamisen moninaista luonnetta. Tänäkin vuonna lukijat kohtaavat vuosikirjassa mitä erilaisimpia lähestymistapoja musiikkiin ja musiikkielämään. Alkuperäisartikkelien ohella mukana on raportointia poikkeusolosuhteista sekä jälleen myös käänösartikkeli suomalaisen etnomusikologian näköalojen laajentamiseksi.

Kirjoittaminen pohdituttaa luonnollisesti kaikissa musiikkia käsitteleviä tekstejä julkaisevien joulalalien toimituksissa. Alan tutkimusta Suomessa edistävissä tieteellisissä yhdistyksissä (Musiikkitieteellinen ja Etnomusikologinen seura) onkin tänä vuonna etsitty väylää nuorten tutkijoiden kirjoittamispyrintöjen tukemiseen. Taloustilanteen salliessa seurojen onkin tarkoitus organisoida yhteinen kirjoitusklinikka ideoiden ja tekstinalkujen hiomiseen. Kuvio ei ole aivan yksinkertainen julkaisujen tuplasokkoarviointin kannalta, mutta uskomme yhteisponnistelujen kannattavuuteen, vaikka sitten pienin erityisjärjestelyinkin.

Sankaritarinoiniin sopivat sellaiset juonenkäänteet, joissa yksilön oivallukset ja innoittuneesti etenevä prosessi kuljettavat tutkimuksen ja tutkijanuran edistymistä. Yhteisponnistukset toki muistetaan nostaa esiin kirjajulkaisujen johdannoissa, väitöskaronkoissa ja tutkimushankkeiden päätösseminaareissa. Niiden aktiivista suunnittelemista, ohjaamista ja kannattelua – eli vanhahtavasti ilmaistuna tieteenalan palvelemista – ei silti useinkaan nähdä ansiona nykyisessä kustannustehokkuuteen kannustettavassa tutkijaelämässä. Toimitus tervehtiikin ilolla tulevan kevään valtakunnallisen musiikintutkijoiden symposiumin teemaa ”Soiva yhteisöllisyys”.

Vuoden 2025 numero kuvastaa jälleen vuosikirjan monipuolista profilia. Mukana on vertaisarvioituit suomalaiset artikkelit lauluperinteen tutkimuksen sekä äänimaisematutkimuksen alueilta, ja näiden ohella kaksi ulkomaista kontribuutiota.

MuT Pia Siirala analysoi artikkelissaan yksityiskohtaisesti tšuktšien henkilölaulukulttuuria keskittyen yhteen perinteenkantajaan ja tämän ohjelmistoon. Siirala käsittelee aihetta kokonaisvaltaisesti, sisällyttäen analyysiin henkilölaulamisen sosiaalisen kontekstin ja tutkijan läsnäolon vaikutukset perinteen keruussa ja tallentumisessa. FT, dos. Heikki Uimonen arvioi mediaympäristön muutosten vaikutusta eurooppalaisten kylien ääniympäristöjä pitkäkestoisesti tutkivassa hankkeessa. Uimonen hyödyntää akustemologian teoreettista viitekehystä ja tähtää äänimaisemallisten muutosten entistä laajempaan ymmärtämiseen.

Tieteellisten seurain valtuuskunnan vuotuisen avustuksen turvin olemme jälleen saaneet mukaan myös yhden käännösartikkelin sekä erityisesti vuosikirjaa varten kirjoitetun raportin arkistotyöskentelystä. PhD Elina Djebbari tarkastelee alun perin ranskan-kielisessä artikkelissaan krumenien bollo-tanssia Norsunluurannikolla ja sen transatlanttisia yhteyksiä, joissa Länsi-Afrikan, Amerikan ja Euroopan kulttuuriset vaikutteet kietoutuvat toisiinsa. PhD Anastasiia Mazurenko on pyynnöstämme laatinut tekstin ukrainalaisten perinnearkistojen tilanteesta ja niistä vakavista haasteista, joita sota asettaa kulttuurin säilyttämiselle ja tutkimiselle hyökkäyksen kohteena olevilla alueilla.

Etnomusikologian vuosikirjan merkitys voidaan nähdä ennen kaikkea sen toimimisessa julkaisukanavana kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti virittyneelle musiikintutkimukselle. Sen arvo korostuu tilanteissa, joissa tutkijan aihe ei sovi perinteisten musiikkitieteen julkaisujen vakiintuneisiin formaatteihin, metodologisiin odotuksiin tai aihepiireihin. Vuosikirja tarjoaa tilan tutkimukselle, joka kulkee musiikintutkimuksen ja myös esimerkiksi tanssintutkimuksen rajapinnoilla tai ylittää ne rohkeasti.

Monet musiikkiin liittyvät ilmiöt ovat luonteeltaan poikkitieteellisiä, kehollisia, yhteisöllisiä tai taiteellisesti kokeilevia. Tällaiset lähestymistavat saattavat jäädä vaille julkaisupaikkaa. *Etnomusikologian vuosikirja* voi toimia juuri tällaisena vaihtoehtoisena kanavana – paikkana, jossa tutkija voi käsitellä musiikkia osana laajempaa kulttuurista kudosta, kehon kokemusta, yhteisön muistin rakentamista tai taiteellista prosessia.

Tanssintutkimuksen näkökulmasta vuosikirja voisi palvella erityisesti niitä tutkijoita, jotka tarkastelevat tanssia musiikin kanssa vuorovaikutuksessa kulttuurisina käytäntöinä, kehollisina kokemuksina ja sosiaalisina ilmiöinä. Esimerkiksi etnografiset tutkimukset tanssiperinteistä, liikkeen ja äänen yhteisestä rytmityksestä

tai tanssin ja musiikin roolista identiteetin rakentamisessa voisivat löytää kodin vuosikirjan sivuilla. Myös tutkimus, jossa tanssi ja musiikki kohtaavat kokeilevassa, reflektiivisessä muodossa, voi avata uusia näkökulmia etnomusikologiseen keskusteluun.

Vuosikirja tarjoaa mahdollisuuksia tieteenalojen, metodien ja ilmaisumuotojen rajojen ylittämiseen. Se antaa tilan niille, jotka eivät löydä paikkaansa vakiintuneissa julkaisuissa ja jotka haastavat totuttuja tapoja ajatella, kirjoittaa ja tutkia. Tällainen ennakkoluuloton lähestymistapa on elintärkeä, jotta musiikintutkimus ja siihen liittyvät alat voivat uudistua, laajentua ja tavoittaa uusia yleisöjä.

Etnomusikologian vuosikirja haluaa tarjota uusiin kokeiluihin kannustavan alustan musiikintutkimuksen moninaisuuden tuomiseksi esiin. Musiikki ei ole vain musiikkia, vaan kulttuurista merkityksiä tuottavaa sosiaalista toimintaa, jota lävistävät esimerkiksi aiemmin mainittujen kehollisuuden, kokemuksellisuuden ja muistamisen elementit. Tämän vuoksi musiikintutkijat käyttävät yhä enemmän kulttuurisia ja poikkitieteellisiä näkökulmia tutkimuksessaan ja vastaavasti muiden alojen tutkijat ottavat osaa musiikin tutkimukseen omien erityisalojensa lähtökohdista. *Etnomusikologian vuosikirja* kannustaakin tutkijoita alasta riippumatta tarjoamaan tekstejä julkaisuun, sillä juuri poikkitieteellisyys edesauttaa musiikin vaikuttavuuden ymmärtämistä osana laajempia yhteiskunnallisia ilmiöitä.

Moninaisuus ja poikkitieteellisyys ovat etnomusikologiselle tutkimukselle tunnusmerkillisiä piirteitä alan maailmanlaajuisen historian ja luonteen vuoksi. Kiinnostus ja yritys ymmärtää erilaisia, marginaalisia ja kaukaisiakin musiikin sekä tanssin kulttuureja on etnomusikologian historiassa ollut aina tärkeää. Tämä on siirtänyt huomion erilaisiin musiikin toimijoihin yhteiskunnassa ja luonut pohjaa musiikin moninaiselle tutkimukselle. Alan tutkimushistoria ei ole kuitenkaan ongelmaton, ja sen kolonialistista perintöä on reflektoitu ja purettu etnomusikologisen tutkimuksen piirissä kriittisesti, muun muassa erilaisten eettisten kysymysten ja metodologisten työtapojen työstämisen kautta. Tämä prosessi jatkuu yhä – ja niin sen täytyykin, sillä uutta tutkimusta voi syntyä vain vanhan pohjalta, alati jatkuvassa dialogissa sen kanssa, tulevaa kohti kurottaen.

Musiikki ihmisten elämässä ympäri maailmaa on etnomusikologisen tutkimuksen ytimessä, ja tavat tutkia sitä ja sen merkityksiä muuttuvat maailman mukana. Nykyisessä maailman tilassa esimerkiksi kysymys arkistoista sodan keskellä on erityisen tärkeä, jotta myös tulevilla sukupolvilla olisi mahdollisuus muistaa menneisyyden musiikkia. Toisaalta emme koskaan saisi tietää Siperian tšuktien laulukulttuurin saati eurooppalaisten kylien ääniympäristöjen

merkityksestä ilman niihin perehtyneitä tutkijoita. Nuoret tutkijat ovat niin ikään avainasemassa etnomusikologian tulevaisuuden määrittämisessä. Seurojen suunnittelema kirjoitustyöpaja on yksi tärkeä keino tuoda nuoria tutkijoita yhteen paitsi työstämään tekstejään myös pohtimaan yhdessä alan haasteita ja mahdollisuuksia. Musiikin ymmärryksen ja tutkimisen tavat elävät ajassa, aivan kuten *Etnomusikologian vuosikirja*: sen tekijät määrittävät julkaisun painopisteet ja suunnan sekä kysymyksen siitä, mitä etnomusikologinen tutkimus tarkoittaa nyt ja tulevaisuudessa.